

Tlač a informácie

Súdny dvor Európskej únie
TLAČOVÉ KOMUNIKÉ č. 70/15
V Luxemburgu 16. júna 2015

Rozsudok vo veci C-62/14
Gauweiler a i.

Program OMT, ktorý ECB oznámila v septembri 2012, je zlučiteľný s právom Únie

Tento program nákupu štátnych dlhopisov na sekundárnom trhu neprekračuje právomoci ECB týkajúce sa menovej politiky, ani neporušuje zákaz menového financovania členských štátov

Európska centrálna banka (ECB) tlačovým komuniké zo 6. septembra 2012 oznámila, že prijala určité rozhodnutia o programe¹ oprávňujúcim Európsky systém centrálnych bánk (ESCB) nadobúdať na sekundárnom trhu² štátne dlhopisy členských štátov eurozóny, pokiaľ sú splnené určité podmienky. Cieľom tohto programu, bežne nazývaného „program OMT“, je napravenie narušení mechanizmu vedenia menovej politiky spôsobených osobitnou situáciou štátnych dlhopisov vydaných niektorými členskými štátmi a udržanie jednotnosti menovej politiky.

ECB totiž konštatovala, že v tom čase zaznamenali úrokové sadzby štátnych dlhopisov rôznych štátov eurozóny vysokú mieru volatility a extrémne rozdiely. Podľa ECB tieto rozdiely nezohľadňovali len makroekonomické odlišnosti medzi týmito štátmi, ale čiastočne vychádzali aj z požiadaviek príliš vysokých rizikových prirážok pri dlhopisoch vydaných niektorými členskými štátmi, pričom tieto prirážky mali pokryť riziko rozpadu eurozóny. Podľa analýzy ECB táto osobitná situácia výrazne oslabil mechanizmus vedenia menovej politiky ESCB, pričom viedla k fragmentácii podmienok refinancovania bánk a úverovým nákladom, ktoré výrazne obmedzovali účinky impulzov ESCB na hospodárstvo v podstatnej časti eurozóny.

ECB uvádza,³ že samotné oznámenie tohto programu stačilo na dosiahnutie želaného dôsledku, t. j. obnovenie mechanizmu prenosu menovej politiky a jednotnosti tejto politiky. Po vyše dvoch rokoch od jeho oznámenia sa tento program ešte stále neuskutočnil.

Na Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavný súd, Nemecko) bolo podaných viacero ústavných sťažností⁴ voči postupu Deutsche Bundesbank (Nemecká spolková banka) k uplatňovaniu programu OMT a údajnej nečinnosti spolkovej vlády a dolnej komory spolkového parlamentu (Bundestag) voči tomuto programu. Účastníci, ktorí podali tieto sťažnosti, na jednej strane tvrdia, že na program OMT sa nevzťahuje mandát ECB a že porušuje zákaz menového financovania členských štátov eurozóny, a na druhej strane, že je v rozpore so zásadou demokracie zakotvenou v nemeckej ústave (Grundgesetz) a v dôsledku toho ohrozuje nemeckú ústavnú identitu.

Bundesverfassungsgericht sa pýta Súdneho dvora, či Zmluvy Únie oprávňujú ESCB na prijatie takého programu, akým je program OMT. Predovšetkým má pochybnosti o skutočnosti, či tento program patrí do právomocí ESCB, ako sú vymedzené Zmluvami Únie, a pýta sa tiež, či je zlučiteľný so zákazom menového financovania členských štátov.

¹ „Rozhodnutia“ Rady guvernérov Európskej centrálnej banky zo 6. septembra 2012 o niektorých technických charakteristikách týkajúcich sa menových operácií Eurosystému na sekundárnom trhu so štátnymi dlhopismi.

² To znamená nie priamo od orgánov, úradov a agentúr dotknutých členských štátov, ale výlučne nepriamo od subjektov, ktoré ich predtým nadobudli na primárnom trhu.

³ Toto tvrdenie nebolo pred Súdnym dvorom spochybnené.

⁴ Tieto sťažnosti boli podané niekoľkými skupinami jednotlivcov, vrátane jednej s podporou vyše 11 000 signatárov. Pred vnútroštátnym súdom sa navyše vedie konanie na riešenie sporu medzi ústavnými orgánmi, ktoré začal Fraktion DIE LINKE im Deutschen Bundestag (poslanecký klub DIE LINKE v dolnej komore spolkového parlamentu).

Svojím rozsudkom z dnešného dňa Súdny dvor odpovedá, že Zmluvy Únie⁵ oprávňujú ESCB na prijatie takého programu, akým je program OMT.

O právomoci ESCB

Súdny dvor pripomína právomoci ESCB povereného definovaním a uskutočňovaním menovej politiky (na ktorú má Únia výlučnú právomoc voči členským štátom eurozóny) a zdôrazňuje, že v súlade so zásadou prenesenia právomocí ESCB nemôže platne prijať a uplatňovať program, ktorý by prekračoval oblasť priznanú menovej politike primárnym právom. Na to, aby sa zabezpečilo dodržiavanie tejto zásady, akty ESCB podliehajú za podmienok vymedzených Zmluvami súdnemu preskúmaniu zo strany Súdneho dvora.

Konštatuje, že **program OMT** vzhľadom na svoje ciele a prostriedky stanovené na jeho dosiahnutie **patrí do oblasti menovej politiky, a preto aj do právomoci ESCB.**

Na jednej strane program OMT sledovaním cieľa udržania jednotnosti menovej politiky prispieva k dosiahnutiu cieľov tejto politiky, keďže v súlade so Zmluvami Únie táto politika musí byť „jednotná“.

Na druhej strane tento program sledovaním cieľa udržania riadneho vedenia menovej politiky môže súčasne viesť k udržaniu jednotnosti uvedenej politiky a prispieť k dosiahnutiu jej **hlavného cieľa**, ktorým je **udržanie cenovej stability.**

Schopnosť ESCB ovplyvňovať vývoj cien prostredníctvom svojich rozhodnutí menovej politiky totiž vo veľkej miere závisí od prenosu impulzov, ktoré vysiela na menový trh, v rôznych odvetviach hospodárstva. V dôsledku toho zhoršené fungovanie mechanizmu prenosu menovej politiky môže znefunkčniť rozhodnutia ESCB v časti eurozóny, a preto ohroziť jednotnosť menovej politiky. Okrem iného vzhľadom na to, že zhoršené fungovanie mechanizmu prenosu ovplyvňuje účinnosť opatrení prijatých ESCB, nevyhnutne je tým dotknutá jeho schopnosť zabezpečiť cenovú stabilitu. Skutočnosť, že program OMT by mohol prípadne prispieť aj k stabilite eurozóny (ktorá patrí do hospodárskej politiky), nemôže spochybniť túto analýzu. Opatrenie menovej politiky si totiž nemožno zamieňať s opatrením hospodárskej politiky len na základe toho, že by mohlo mať nepriame účinky na stabilitu eurozóny.

Pokiaľ ide o prostriedky zamýšľané programom OMT, t. j. nákup štátnych dlhopisov na sekundárnom trhu, Súdny dvor uviedol, že ide o využitie jedného z nástrojov menovej politiky upravených v Zmluvách Únie, ktoré umožňujú ECB a národným centrálnym bankám vstupovať na kapitálové trhy a pritom kupovať a predávať obchodovateľné cenné papiere znejúce na eurá.

Osobitné charakteristiky programu OMT neumožňujú tvrdiť, že program OMT možno považovať za opatrenie hospodárskej politiky. Najmä pokiaľ ide o skutočnosť, že uplatňovanie programu OMT je podmienené úplným dodržiavaním programov makroekonomickej konsolidácie Európskeho nástroja finančnej stability (EFSF) alebo Európskeho mechanizmu pre stabilitu (MES) zo strany členského štátu, nepochybne nemožno vylúčiť, že táto vlastnosť môže mať nepriamy vplyv na dosiahnutie niektorých cieľov hospodárskej politiky. Takáto nepriama súvislosť však nemôže znamenať, že program OMT sa musí považovať za opatrenie hospodárskej politiky, keďže zo Zmlúv Únie vyplýva, že bez toho, aby bol dotknutý cieľ cenovej stability, ESCB podporuje všeobecné hospodárske politiky v Únii.

Podľa Súdneho dvora **nie je program OMT v rozpore so zásadou proporcionality.**

Po prvé za hospodárskych podmienok, ako boli podmienky uvedené ECB 6. septembra 2012, sa ESCB mohol opodstatnene domnievať, že program OMT je primeraný na príspevok k cieľom sledovaným ESCB a v dôsledku toho na udržanie cenovej stability.

⁵ Konkrétnejšie článok 119 ZFEÚ, článok 123 ods. 1 ZFEÚ a článok 127 ods. 1 a 2 ZFEÚ, ako aj články 17 až 24 Protokolu (č. 4) o štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky.

Po druhé tento program vzhľadom na podmienky predpokladané pri jeho prípadnom uplatňovaní, najmä prísne podmienenie sledovanými cieľmi a obmedzenie na niektoré druhy dlhopisov vydávaných členskými štátmi vybranými na základe kritérií prísne spojených s týmito cieľmi, zjavne neprekračuje rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie týchto cieľov.

Po tretie ESCB vyvážila rôzne prítomné dotknuté záujmy tak, aby sa skutočne vyhlo tomu, aby pri uplatňovaní programu OMT mohli vzniknúť nezrovnalosti zjavne neprimerané vo vzťahu k cieľom, ktoré sleduje.

O zákaze menového financovania členských štátov

Súdny dvor konštatuje, že tento zákaz nebráni tomu, aby ESCB prijala program, akým je program OMT, a uplatňovala ho za podmienok, pri ktorých vstup ESCB nemá rovnaké dôsledky ako priame nadobudnutie štátnych dlhopisov od orgánov, úradov a agentúr členských štátov.

Podľa Súdneho dvora Zmluvy Únie zakazujú akúkoľvek finančnú pomoc ESCB členskému štátu, ale vo všeobecnosti nevylučujú možnosť ESCB odkupovať cenné papiere, ktoré predtým vydal takýto štát, od jeho veriteľov.

Nadobúdanie štátnych dlhopisov na sekundárnom trhu však nesmie mať rovnaké dôsledky ako priame nadobudnutie takýchto dlhopisov na primárnom trhu. Takéto nákupy navyše nemožno platne použiť na obchádzanie cieľa zákazu menového financovania členských štátov, pričom tento cieľ má nabádať členské štáty k dodržiavaniu zdravej rozpočtovej politiky vyhýbaním sa menovému financovaniu verejného deficitu alebo tomu, aby prednostný prístup orgánov verejnej moci na finančné trhy viedol k príliš vysokému zadlženiu alebo príliš vysokým deficitom členských štátov. Pokiaľ ECB pristúpi k nadobúdaniu štátnych dlhopisov na sekundárnom trhu, jej vstup musí byť sprevádzaný dostatočnými zárukami na zosúladenie jej vstupu so zákazom menového financovania.

V tejto súvislosti Súdny dvor uviedol, že vstup ESCB by v praxi mohol mať rovnaké dôsledky ako priame nadobudnutie štátnych dlhopisov, ak by subjekty schopné nadobudnúť takéto dlhopisy na primárnom trhu mali istotu, že ESCB uskutoční odkúpenie týchto dlhopisov v lehote a za podmienok umožňujúcich týmto subjektom konať *de facto* ako sprostredkovatelia ESCB pri priamom nadobudnutí týchto dlhopisov od orgánov, úradov a agentúr dotknutého členského štátu.

Z návrhu rozhodnutia a usmernení poskytnutých ECB v priebehu konania vyplýva, že Rada guvernérov musí mať právomoc rozhodnúť o rozsahu, začatí, pokračovaní a pozastavení vstupov na sekundárnom trhu upravených programom OMT. ECB pred Súdnym dvorom najmä spresnila, že ESCB zamýšľa na jednej strane dodržať minimálnu dobu medzi vydaním cenného papiera na primárnom trhu a jeho odkúpením na sekundárnom trhu a na druhej strane vopred neoznámiť svoje rozhodnutie uskutočniť takéto odkúpenie alebo objem zamýšľaného odkúpenia.

Keďže tieto záruky umožňujú vyhnúť sa tomu, aby boli podmienky vydania štátnych dlhopisov pozmenené istotou, že tieto dlhopisy budú po svojom vydaní odkúpené ESCB, umožňujú vylúčiť, aby uplatňovanie programu OMT malo v praxi rovnaké dôsledky ako priame nadobudnutie štátnych dlhopisov od orgánov, úradov a agentúr členských štátov.

Podľa Súdneho dvora charakteristické vlastnosti programu OMT tiež vylučujú, aby sa mohol považovať za program, ktorý by mohol odvádzať členské štáty od nabádania k vedeniu zdravej rozpočtovej politiky, a teda za program obchádzajúci sledovaný cieľ zákazu menového financovania členských štátov.

UPOZORNENIE: Návrh na začatie prejudiciálneho konania umožňuje súdom členských štátov v rámci sporu, ktorý rozhodujú, položiť Súdnemu dvoru otázky o výklade práva Únie alebo o platnosti aktu práva Únie. Súdny dvor nerozhoduje vnútroštátny spor. Vnútroštátnemu súdu prináleží, aby rozhodol právnu vec v súlade s rozhodnutím Súdneho dvora. Týmto rozhodnutím sú rovnako viazané ostatné vnútroštátne súdne orgány, na ktoré bol podaný návrh s podobným problémom.

Neoficiálny dokument pre potreby médií, ktorý nezaväzuje Súdny dvor.

Úplné znenie rozsudku sa uverejňuje na internetovej stránke CURIA v deň vyhlásenia rozsudku.

Kontaktná osoba pre tlač: Balázs Lehóczki ☎ (+352) 4303 5499

Obrazový záznam z vyhlásenia rozsudku je k dispozícii na „Europe by Satellite“ ☎ (+32) 2 2964106